

คู่มือ การป้องกันการทุจริต ในการปฏิบัติราชการ

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทนำ

ในสังคมไทยปัจจุบันมักจะได้ยินคำว่า คอร์รัปชันอยู่บ่อยครั้ง และมักไม่ให้ความสำคัญกับผลที่จักตามมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสังคมไทยผูกพันกับระบบอุปถัมภ์ เจ้าขุนมูลนาย จากการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการคอร์รัปชัน พบว่าเกิดขึ้นจากรากฐาน ของชีวิตสังคมไทย ด้วยวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณีนิยม ตลอดจนเค้าโครงแห่งสายสัมพันธ์กันสืบมา ในอดีตการแพร่และขยายชนเผ่าของตนเอง การยึดครองพื้นที่ที่เป็นรากฐานและปัจจัย จนมาถึงยุคปัจจุบัน ครอบครัวยุคแบบสังคมไทย การปลูกฝังในเรื่องวัฒนธรรม คำสอนของพ่อแม่ บรรพบุรุษที่ให้อภัยเชื่อฟังและรักครอบครัว การตอบแทนบุญคุณ สำนึกบุญคุณ ของบิดามารดา พี่น้อง วงศ์วาน ผู้ใหญ่ที่ช่วยเหลือ อาจจะช่วยการเลี้ยงดูอุปการะจนเติบโต หรือช่วยเหลือยามทุกข์ยาก สิ่งเหล่านี้เป็นจุดเริ่มต้นของการที่จะตัดสินใจนำไปสู่การเกื้อกูล ช่วยเหลือ หรือกระทำการสิ่งทั้งถูกและผิด หรือเพื่อให้ตนเอง พี่น้องครอบครัวได้ประสบความสำเร็จ เป็นไปได้ในสิ่งที่ต้องการซึ่งสังคมไทยได้ซึมซับสิ่งเหล่านี้มาตั้งแต่อดีต แม้ปัจจุบันวัฒนธรรมตะวันตก จะเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลมากขึ้น แต่รากเหง้าเหล่านี้ยังไม่จางหายไปจากสังคมไทยเมื่อสภาพแวดล้อม จำเป็นต้องให้ดำรงชีพเพื่อความอยู่รอด พฤติกรรมจึงเป็นตัวกำหนดให้ต้องดำรงอยู่ได้ในสังคมทั่วไป

ปัญหาการทุจริตเกิดขึ้น ในสังคมไทยมาช้านานและมีแนวโน้มที่จะมีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ และพบปัญหาดังกล่าวเกือบทุกภาคส่วน และสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานในการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทยที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันนั้น ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีความพยายามในการกำหนดและใช้มาตรการในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ประกอบกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีนโยบายให้ปฏิบัติตามคู่มือประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment – ITA) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงจัดทำคู่มือการป้องกันการทุจริตในการปฏิบัติราชการ เพื่อเผยแพร่มาตรฐานและแนวทางในการป้องกันการทุจริตให้แก่บุคลากรในสังกัด

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ความหมายและรูปแบบของการทุจริต	๑
สาเหตุของการทุจริต	๒
รูปแบบของการทุจริตภาครัฐในสังคมไทย	๔
แนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริต	๖
แนวทางการปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม	๘

ความหมายและรูปแบบของการทุจริต

การทุจริต หรือในภาษาอังกฤษ คอร์รัปชัน (Corruption) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Corruption เป็นคำที่รู้จักดี แต่การให้ความหมายหรือนิยามขอบข่ายของคำนี้มีหลากหลายแตกต่างกันไป ขึ้นกับวัตถุประสงค์ของการใช้งานและพื้นฐานทางด้านสังคม ตลอดจนศีลธรรมทางการเมืองหรือเศรษฐศาสตร์ ความหมายของคำว่า การทุจริต หรือที่คนไทยชอบบอกล่าวบรวมกันว่า การทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption) มีการให้ความหมายไว้หลากหลายความหมายดังนี้

(๑) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ และพจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. ๒๕๓๐ ให้ความหมายเช่นเดียวกันว่า “ประพฤติชั่วคดโกงไม่ซื่อตรง”

(๒) ประมวลกฎหมายอาญาให้คำนิยามไว้ในมาตรา ๑(๑) “โดยทุจริต” หมายความว่า “เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น”

(๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้คำนิยามไว้ในมาตรา ๔ ดังนี้ “ทุจริตต่อหน้าที่” หมายความว่า การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่าตำแหน่งหน้าที่ซึ่งที่ตนมิได้มีตำแหน่งเหนือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ส่วนคำในภาษาอังกฤษที่มีความหมายตรงกับคำว่า “ทุจริต” คือคำว่า “คอร์รัปชัน” ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายกว้างมาก หมายถึง “การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการกระทำที่ชั่วช้าและฉ้อโกงโดยเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่ขัดต่อตำแหน่งหน้าที่ และสิทธิของผู้อื่น นอกจากนี้ยังหมายถึงการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งประชาชนไว้วางใจกระทำต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการโดยการรับหรือยอมรับประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น”

(๔) พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้คำนิยามไว้ในมาตรา ๓ ว่า

“ทุจริตในภาครัฐ” หมายความว่า ทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤตินิชอบในภาครัฐ

“ทุจริตต่อหน้าที่” หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ซึ่งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือกระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น

สาเหตุของการทุจริต

สาเหตุของการทุจริต สามารถจำแนกได้เป็น ๔ กลุ่มหลัก คือ กลุ่มที่เกิดจากพฤติกรรมความโลภ กลุ่มที่เกิดจากการมีโอกาหรือการที่ระบบการทำงานมีช่องว่าง กลุ่มที่เกิดจากการขาดจริยธรรม และกลุ่มที่เกิดจากแรงจูงใจและความคุ้มค่าในการเสี่ยง ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ เกิดจากพฤติกรรมความโลภ

พฤติกรรมความโลภเป็นสาเหตุมาจากพฤติกรรมส่วนบุคคล ที่มาจากความโลภ ความไม่เพียงพอ โดยเป็นพฤติกรรมส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่รัฐที่ขาดหลักยึดด้านคุณธรรม จนกลายเป็นคนที่เห็นแก่ได้ มีความอยากและความไม่รู้จักพอ การขาดปทัสฐาน (Norm) ของความเป็นบุคคลสาธารณะ (Public Persons) ที่ต้องยึดหลักความเป็นกลาง และความเป็นธรรมเป็นที่ตั้ง ซึ่งเป็นอุดมการณ์ของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐสมัยใหม่

กลุ่มที่ ๒ เกิดจากการมีโอกาหรือการที่ระบบการทำงานมีช่องว่าง

การเกิดจากการมีโอกาหรือการที่ระบบการทำงานมีช่องว่างเป็นสาเหตุที่มาจากระบบการทำงานมีช่องว่างให้ทุจริต หรือการที่ขาดระบบการควบคุม ตรวจสอบที่ไม่รัดกุม โดยสรุปสาเหตุ ได้แก่

- ๑) การขาดความรู้ ความเข้าใจผิด หรือถูกใช้ให้กระทำ
- ๒) ความเคยชินของเจ้าหน้าที่ ที่คุ้นเคยกับการที่จะได้ “ค่าน้ำร้อนน้ำชา”
- ๓) การถูกบังคับให้รับตามบรรทัดฐานของกลุ่ม (ตามน้ำ)
- ๔) การอาศัยช่องว่างของระเบียบและกฎหมาย
- ๕) ไม่ปฏิบัติตามกฎและระเบียบ
- ๖) การทุจริตตามระบบ (Systemic) ด้านงบประมาณ การเงิน การคลัง และการจัดซื้อจัดจ้าง
- ๗) เกิดจากการใช้อำนาจ บารมี อิทธิพล หรือตำแหน่งหน้าที่ราชการที่มีอำนาจในการวินิจฉัย
- ๘) โครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองที่อ่อนแอ
- ๙) โครงสร้างทางเศรษฐกิจมีการผูกขาดของกลุ่มทุนขนาดใหญ่
- ๑๐) โครงสร้างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นแบบอุปถัมภ์ ค่านิยมยกย่อง

คนมีฐานะร่ำรวย

- ๑๑) โครงสร้างทางการเมืองที่ต้องอาศัยเงินเป็นก้อนใหญ่ การจ่ายเงินเพื่อซื้อเสียง ทำงาน

ทางการเมือง

๑๒) กระแสทุนทางการเมือง อาทิ โครงการเมกะโปรเจกต์ ถือเป็นคอร์รัปชันเชิงบูรณาการที่ต้องใช้ทุนในการบริหารจัดการ จัดจ้างที่ปรึกษา วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีคนรอบรู้ในเรื่องเหล่านี้อยู่เพียงวงจำกัด ทำให้การทุจริตประพฤติมิชอบเป็นไปได้ง่าย

- ๑๓) ความไม่เข้มแข็งขององค์กรตรวจสอบปราบปรามของรัฐ

๑๔) เกิดจากการเปิดเสรีการค้า และการลงทุนที่มีการแข่งขันแย่งจ่ายส่วยหรือสินบน เพื่อให้ได้รับอนุมัติให้นำเข้า หรือได้มาซึ่งใบอนุญาตต่อการได้รับสิทธิต่อโครงการต่างๆ

- ๑๕) กฎหมายขาดความสมบูรณ์ในการดำเนินงาน

๑๖) การบังคับใช้กฎหมายไทยยังไม่เคร่งครัด และมีช่องโหว่ทำให้ขาดความเชื่อมั่นต่อการเข้าร้องเรียนและฟ้องร้อง

กลุ่มที่ ๓ เกิดจากการขาดจริยธรรม

การเกิดจากการขาดจริยธรรมเป็นสาเหตุที่มากจากการขาดจริยธรรมส่วนบุคคล รวมถึงประมวลจริยธรรมขององค์กรไม่ได้มีการบังคับใช้ให้เกิดผล โดยสรุปสาเหตุได้จากการขาดคุณธรรม จริยธรรม และขาดเจตจำนงที่แน่วแน่ของฝ่ายการเมืองในการแก้ไขปัญหา และภาคการเมืองขาดความมั่นคงและต่อเนื่อง

กลุ่มที่ ๔ เกิดจากแรงจูงใจและความคุ้มค่าในการเสี่ยง

แรงจูงใจและความคุ้มค่าในการเสี่ยงเป็นสาเหตุที่เกิดจากแรงจูงใจให้ทุจริตและความคุ้มค่าในการเสี่ยงเพราะทุจริตแล้วได้รับผลประโยชน์มากเมื่อเทียบกับความเสี่ยง รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายปราบปรามหรือการลงโทษทางสังคมขาดประสิทธิภาพ โดยสรุปสาเหตุหลักๆ ได้ดังนี้

- ๑) การขาดระบบตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพและเข้มแข็ง ขาดความหลากหลายในการตรวจสอบจากภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะภาคประชาชน รวมทั้งการทำลายระบบตรวจสอบอำนาจรัฐ
- ๒) ขาดการประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบ
- ๓) ประชาชนส่วนใหญ่มักจะเบื่อหน่าย วางเฉย ไม่มีปฏิกิริยาต่อพฤติกรรมการใช้อำนาจหน้าที่ที่ไม่ถูกต้อง ทำให้ผู้ทุจริตมีแรงจูงใจและรู้เห็นว่าผลตอบแทนที่จะได้รับเมื่อเทียบกับความเสี่ยงนั้นคุ้มค่า จึงแสวงหาและพัฒนาแนวทางการทุจริตที่มีรูปแบบแปลกใหม่
- ๔) ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจขั้นพื้นฐานด้านกฎหมายและขั้นตอนการอำนวยความสะดวก รวมถึงความล่าช้าในการบริการและขาดความโปร่งใสของกระบวนการ ทำให้ประชาชนรู้สึกเบื่อหน่ายและขาดความศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรม
- ๕) ประชาชนขาดแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม

รูปแบบของการทุจริตภาครัฐในสังคมไทย

สำหรับการทุจริตภาครัฐในสังคมไทย มีรูปแบบที่หลากหลาย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) ได้สรุปรูปแบบของการทุจริตภาครัฐในสังคมไทยไว้ดังนี้

๑. การทุจริตเชิงนโยบาย เป็นรูปแบบใหม่ของการทุจริตที่แยบยล โดยอาศัยรูปแบบของกฎหมาย หรือมติคณะรัฐมนตรี หรือมติของคณะกรรมการเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจผิดว่า เป็นการกระทำที่ถูกต้องชอบธรรม

๒. การทุจริตในการบริหารราชการแผ่นดิน เป็นลักษณะการใช้อำนาจและหน้าที่ในความรับผิดชอบของตนในฐานะของเจ้าหน้าที่ของรัฐเอื้อประโยชน์ให้แก่ตน หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

๓. การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง จะพบได้ทั้งในรูปแบบของการฮั้ว ตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบกำหนดรายละเอียดหรือสเปคของงาน กำหนดเงื่อนไข คำนวณราคากลาง ออกประกาศประกวดราคา การรับและเปิดซอง การประกาศผล การอนุมัติ การทำสัญญา ทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ล้วนมีช่องโหว่ ให้มีการทุจริตได้อย่างง่ายดาย

๔. การทุจริตในการให้สัมปทาน เป็นลักษณะการแสวงหาหรือเอื้อประโยชน์โดยมิชอบจากโครงการหรือกิจการของรัฐ ซึ่งรัฐได้อนุญาตหรือมอบให้เอกชนดำเนินการแทนให้ในลักษณะสัมปทานผูกขาดให้กิจการใดกิจการหนึ่ง

๕. การทุจริตที่เกิดจากการขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เช่น ระบบการควบคุมที่ไม่มีประสิทธิภาพ หรือมีระบบการควบคุมที่ไม่เพียงพอ รวมถึงไม่มีการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อีกทั้งองค์กรมีการกระจายการปฏิบัติงานไปตามพื้นที่ต่างๆ อย่างกว้างขวาง ทำให้การกำกับดูแลควบคุมการปฏิบัติงานไม่ทั่วถึง ทำให้เปิดโอกาสในการกระทำผิดได้อย่างง่าย

๖. การทุจริตโดยการทำลายระบบตรวจสอบอำนาจรัฐ มีลักษณะเป็นการพยายามดำเนินการให้ได้บุคคลซึ่งมีสายสัมพันธ์กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในอันที่จะเข้าไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น ทำให้องค์กรเหล่านี้มีความอ่อนแอ ไม่สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๗. การมีผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นการทุจริตที่บุคคลในฐานะข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหรืออำนาจหน้าที่ในการแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้องที่ส่งผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ

๘. การทุจริตโดยการปกปิดการบริหารงานที่ไม่ถูกต้อง การปิดบังข้อมูลและการรายงานข้อมูลเท็จ

๙. การทุจริตโดยการใช้นโยบาย กฎหมาย กฎเกณฑ์ และข้อบังคับต่างๆ โดยอาศัยการใช้ดุลพินิจ ตีความอย่างมีอคติและลำเอียง เพื่อประโยชน์หรือโทษแก่ผู้อื่น

๑๐. การทุจริตโดยการให้ทรัพย์สินของรัฐไปในทางมิชอบ การปลอมแปลง เอกสารและการฉ้อฉล

๑๑. การทุจริตโดยไม่กระทำการตามหน้าที่ แต่ใช้ระบบพรรคพวกแทน เช่น การจัดซื้อ
 ประมูล

๑๒. การทุจริตโดยการให้และการรับสินบน การขู่เชิญบังคับ และการให้สิ่งล่อใจ การทุจริต
 โดยการยอมรับของขวัญที่ไม่ถูกต้อง เช่น เชื้อของขวัญมูลค่าสูงกว่าที่กฎหมายหรือระเบียบกำหนด

แนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

โดยทั่วไปในภาพรวมเป็นผลลัพธ์ของปัจจัยอันเป็นที่มาของความรุนแรงของการทุจริตกับด้านที่เป็นการต่อต้านการทุจริตหรือลดปัญหาให้น้อยลงให้หมดไป คือการป้องกันและปราบปราม ด้วยความพยายามวางแผนจัดระเบียบอย่างเคร่งครัดอย่างจริงจัง ดังนั้นแนวคิดในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจึงเป็นส่วนสะท้อนในการจัดทำตัวชี้วัดด้านการทุจริตที่สำคัญ และได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการไว้ ๓ แนวทาง ได้แก่

๑. แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นหลักในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เหมาะสำหรับประเทศไทยเพราะสามารถตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อเข้ามามีบทบาทตรวจสอบได้ ประกอบไปด้วย ๖ ประการ คือ

๑.๑ หลักนิติธรรม เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ข้อบังคับที่เป็นธรรม เมื่อมีกฎหมายแล้วจะต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ และให้ถูกต้องตามบทบัญญัติ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม

๑.๒ หลักคุณธรรม เป็นการปฏิบัติงานที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม เสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ มีระเบียบวินัย และเป็นตัวอย่างได้

๑.๓ หลักความโปร่งใส เน้นความโปร่งใสในวิธีทำงาน ตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้

๑.๔ หลักการมีส่วนร่วม เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และความร่วมมือเชิงเครือข่ายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และตัดสิ้นใจแก้ปัญหาาร่วมกัน

๑.๕ หลักความรับผิดชอบ เน้นการปฏิบัติต่อประชาชน มีความเอาใจใส่ต่อปัญหา และมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาให้บรรลุผลโดยไม่เลือกที่จะปฏิบัติ

๑.๖ หลักความคุ้มค่า เน้นประสิทธิภาพในการบริหารงานโดยใช้ทรัพยากรงบประมาณที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน โดยการวางแผนทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้สมบูรณ์และยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป หลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. แนวทางตามหลักคุณธรรมและจริยธรรม คำว่า “คุณธรรมจริยธรรม” มักจะกล่าวควบคู่กันเสมอที่พบเห็นบ่อยๆ ตามสถานศึกษา โรงเรียน มหาวิทยาลัย สถานที่ราชการ ใช้เป็นคำปลุกฝัง เยาวชนเด็กนักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ และนักการเมือง ให้ดำรงตนอยู่ในสองคำนี้ คำสองคำนี้แตกต่างกัน คือ คุณธรรมคือ รากฐานของจิตใจ ส่วนจริยธรรม คือ รากฐานของการปฏิบัติ นั้นหมายความว่า การที่เรามีคุณธรรมอยู่ภายใต้รากฐานของจิตใจ ก็จะประพฤติตน ครองตนอยู่ในความดีงาม มีธรรมะภายในจิตใจตนเองตลอดเวลา ส่งผลให้บุคคลนั้นมีการปฏิบัติดีอย่างมีจริยธรรมเพื่อคุณงามความดี ความผาสุกมาสู่ตนเอง สังคมและประเทศชาติ

๓. แนวทางตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระราชดำรัสแก่ชาวไทยนับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗

เป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลาง ซึ่งแนวทางการดำรงอยู่ในกรอบแนวคิด ให้ทุกคนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ ชีวิตทางสายกลางและความไม่ประมาท รวมถึงการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นจนเกิดความยั่งยืน โดยตั้งอยู่บนหลักสำคัญ ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งอยู่ในเงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม ความรู้ นั้น หมายถึง รอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง คุณธรรมคือซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน และแบ่งปัน นำไปสู่ชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม เกิดความสมดุล มั่นคงและยั่งยืนตลอดไปในอนาคต ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

๑. ความพอประมาณ หมายถึงความพอดี ไม่มาก และไม่น้อยจนเกินไป ความไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นที่ทำให้เกิดความทุกข์ เช่น การอุปโภคและบริโภคพอประมาณ

๒. ความมีเหตุผล หมายถึง การใช้หลักการอย่างมีเหตุมีผลในการพิจารณาสิ่งต่างๆ ที่เราจะตัดสินใจปฏิบัติเรื่องนั้นๆ โดยพิจารณาด้วยเหตุและผล

๓. การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับสิ่งที่มากระทบกับตัวเรา ในแต่ละวันที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่อยู่รอบๆ ตัวเรา ปัญญาเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้จะต้องอาศัยความรู้ คู่คุณธรรม

๔. ความรู้ หมายถึง ความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวังในการดำเนินชีวิต

๕. คุณธรรม หมายถึง การยึดถือหลักต่างๆ ในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความขยัน อดทน และการแบ่งปัน ซึ่งจะนำไปสู่ ชีวิต เศรษฐกิจ สังคม ทำให้เกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนตลอดไป

กล่าวโดยสรุป ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกรอบแนวคิดและทิศทางในการดำเนินชีวิต ทางสายกลาง ตั้งอยู่บนหลักสำคัญคือ ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งอยู่ในเงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม ความรู้นั้นหมายถึง รอบรู้ รอบคอบและระมัดระวัง คุณธรรม คือ ซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน และแบ่งปัน นำไปสู่ชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม เกิดความสมดุล มั่นคงและยั่งยืนตลอดไปในอนาคต

แนวทางการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต

แนวทางการปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม

๑. การรับผลประโยชน์ต่างๆ เป็นการห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลในโอกาสต่างๆ อันอาจมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลได้ตามที่กฎหมายกำหนด หรือเป็นการรับโดยธรรมจรรยา ซึ่งไม่มีผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่

ความหมาย : ผลประโยชน์ต่างๆ ได้แก่ สิ่งของมีมูลค่า เงิน ทรัพย์สิน ของที่ระลึก ของขวัญ การลดราคา การรับความบันเทิง การรับบริการ การให้สิทธิพิเศษ การออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางหรือท่องเที่ยว หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน เป็นต้น

๑.๑ ห้ามเจ้าพนักงาน เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งที่ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่

๑.๒ ห้ามเจ้าพนักงาน กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งโดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งตนได้เรียก รับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งนั้น

๑.๓ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลยกเว้นแต่เป็นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมายกำหนด อาทิ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง ค่าจ้าง ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง ค่าที่พัก ค่าพาหนะ ค่าเดินทาง ค่าสมนาคุณวิทยากร เป็นต้น

หรือหากเป็นรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา ซึ่งหมายความว่า การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากญาติหรือจากบุคคลที่ให้อภัยในโอกาสต่างๆ โดยปกติตามขนบธรรมเนียมประเพณี หรือวัฒนธรรม หรือให้อภัยตามมารยาทที่ปฏิบัติกันในสังคม ตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ดังนี้

☞ รับจากญาติตามจำนวนที่เหมาะสมตามฐานานุรูป

☞ รับจากบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ญาติมีราคาหรือมูลค่าในการรับจากแต่ละบุคคล แต่ละ

โอกาสไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท

☞ รับในกรณีที่มีการให้นั้นเป็นการให้ลักษณะให้กับบุคคลทั่วไป

๑.๔ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะให้ของขวัญแก่ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลในครอบครัวของผู้บังคับบัญชา นอกเหนือจากกรณีปกติประเพณีนิยมที่มีการให้ของขวัญแก่กันมิได้ และผู้บังคับบัญชาจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็น ผู้อยู่ในบังคับบัญชามีได้

๑.๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องไม่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ ผู้มาติดต่องานหรือผู้ซึ่งได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในลักษณะ ดังต่อไปนี้

☞ ผู้ซึ่งมีคำขอให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น การขอใบรับรอง การขอให้ออกคำสั่งทางปกครอง หรือการร้องเรียน เป็นต้น

☞ ผู้ซึ่งประกอบธุรกิจหรือมีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจที่ทำกับหน่วยงานของรัฐ เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง หรือการได้รับสัมปทาน เป็นต้น

☞ ผู้ซึ่งกำลังดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่มีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ควบคุมหรือกำกับดูแล เช่น การประกอบกิจการโรงงาน หรือธุรกิจหลักทรัพย์ เป็นต้น

☞ ผู้ซึ่งอาจได้รับประโยชน์หรือผลกระทบจากการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๑.๖ เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เรียก รับ หรือจะยอมรับ หรือจะยอมให้ผู้อื่นเรียก รับ หรือยอมจะรับซึ่งของขวัญแทนตนหรือญาติของตน ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังดำรงตำแหน่ง หรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ก็ตาม เว้นแต่เป็นการให้โดยธรรมจรรยา หรือเป็นการให้ตามประเพณี หรือให้แก่บุคคลทั่วไป

๑.๗ ไม่ลอกหรือนำผลงานของผู้อื่นมาใช้เป็นของตนเองโดยไม่ระบุแหล่งที่มา

๒. การทำธุรกิจกับตนเอง (Self – dealing) หรือเป็นคู่สัญญา (Contracts) การมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าทำธุรกิจกับตนเอง หรือเป็นคู่สัญญา เนื่องจากจะทำให้เป็นการขัดขวางการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม และอาจใช้อำนาจหน้าที่ในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ เอื้อประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการส่วนรวม โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจริเริ่ม เสนอ จัดทำ อนุมัติ อนุญาต กำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ ดำเนินคดี เป็นต้น

๒.๑ ในการจัดซื้อจัดจ้าง ผู้ที่มีหน้าที่ดำเนินการต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้ยื่นข้อเสนอหรือคู่สัญญาในงานนั้น

๒.๒ ห้ามมิให้เจ้าพนักงานมีหน้าที่จัดการหรือดูแลกิจการใดๆ เข้ามีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อประโยชน์สำหรับตนหรือผู้อื่น เนื่องด้วยกิจการนั้น

๒.๓ ไม่ริเริ่ม เสนอ จัดทำ หรืออนุมัติโครงการ การดำเนินการหรือการทำนิติกรรมหรือสัญญาซึ่งตนเองหรือบุคคลอื่นจะได้ประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

๒.๔ ห้ามดำเนินกิจการดังต่อไปนี้

☞ เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้ส่วนเสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

☞ เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐ ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

☞ รับสัมปทานหรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานจากรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว

☞ เข้าไปมีส่วนได้เสียในฐานะเป็นกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้างในธุรกิจของเอกชนซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งโดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจเอกชนนั้น อาจขัดหรือแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์ทางราชการ หรือกระทบต่อความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น

☞ ไม่เสนอ หรืออนุมัติโครงการ การดำเนินการ หรือการทำนิติกรรม หรือสัญญาซึ่งตนเองหรือบุคคลอื่นจะได้ประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือประมวลจริยธรรม

☞ ไม่ยอมให้บุคคลอื่นอาศัยชื่อตนเองถือครองทรัพย์สิน สิทธิ หรือประโยชน์อื่นใดแทนบุคคลอื่นอันเป็นการเล็งกฎหมาย หรือใช้ชื่อบุคคลอื่นถือครองสิ่งดังกล่าวแทนตนเพื่อปกปิดทรัพย์สินของตน

แหล่งที่มา

ZERO Tolerance คนไทยไม่ทนต่อการทุจริต : www.nacc.go.th

คู่มือป้องกันการทุจริตและประโยชน์ทับซ้อน : เทศบาลตำบลหลักห้า

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๑)

การทุจริตคอร์รัปชันกับสังคมไทย : วารสาร บัณฑิตสาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย